

„EDINOST“
 Izhaja po trikrat na teden v bestih izdajih ob torekih, četrkih in sobotah. Zjutranje izdaje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 5.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—
 Naročnine se plačevati naprej za narobe brez priložne naročnine se uprava ne ozira.
 Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifi v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.
 Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulica Molino picolo hšt. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame sije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„P odnositelj je moč“.

Javni shod na Proseku.

(Dalje)

Tako vidimo n. pr., da ima v Trstu država policijo v svojih rokah v vsem mestu, v I. (škednjakem), II. (rocolsko-lonjerskem), III. (sv. Ivanškem) in deloma v IV. okraju in sicer v Rojanu, dočim so Barkovlje, V. okraj (Bazovica, Bane, Gropada, Trebče, Padriče in Opčine) in VI. okraj (Prosek, Kontovelj in sv. Križ) v policijskem obziru podvrženi še vedno magistratu.

Toliko le mimogredé.

Izročeni delokrog je oni delokrog občin, kakor smo rekli, katerega izvršuje občina v imenu države, to so vsa ona opravila, katera izvršuje občina razun svojih gori omenjenih opravil.

Ta opravila razločujejo se od samolastnih opravil občine zunajno (formalno) v tem, da gredo pritožbe proti odredbam občinske oblasti kakor take na starešinstvo (mestni svet) oziroma na deželni odbor (delegacijo); pritožbe proti odredbam občine v izročnem delokrogu, pa na državno oblast (okrajno glavarstvo, namestništvo in ministarstvo.)

Občine, ki nimajo lastnih statotov (večinoma kmečke občine in manjše mestne občine) imajo tudi nekaj prenešenega ali izročnega delokroga, ali vendar-le malo.

Občine pa, ki imajo lastne statute (in to so večinoma mesta) imajo velik del državnega delokroga, t. j. vsa opravila okrajnih glavarstev.

Tako mesto z lastnim statutom in z obširnimi delokrogom okrajnega glavarstva je mesto Trst z okolico, katero torej nima nad sabo, kakor kmečke občine, okr. glavarstva, ter je, ker ima samo moč okrajnega glavarstva, podrejeno naravnost, kakor prva politična instanca, c. kr. namestništvu.

Država, ki izroča občinam z lastnimi statuti tako obširen delokrog, oziroma, ki odstopa istim velik del svoje oblasti, izraža s tem, da ima veliko zaupanje v politično in upravno modrost in

pravičnost dotičnih občin. Kakor pa prepuiča država občinam z lastnimi statuti velik del svoje oblasti iz zaupanja do istih, tako sme država vsaki čas odvzeti takim občinam podeljeno jim moč, ako se jej zdi, da jo zlorablajo, da jo ne izvršujejo v njenem smislu. To sme storiti država po državnih ustavnih zakonih sploh; a §. 128 statuta mesta tržaškega določa še posebe to-le:

„Vlada sme, ako se jej zdi potrebno, opravljati opravila izročnega delokroga, popolnoma ali deloma, po uradnikih, postavljenih od nje“.

In ta izročena opravila so mnoga in obširna. Občina, ki opravlja posle okrajnih glavarstev, je pridobila s tem, razun svoje moči, izvirajoče iz naravnega svojega delokroga, še moč državne oblasti z vsem uzledom, ki se pristuje državni oblasti.

Kakor je ta moč velika dobrota za svobodo občin proti viši državni oblasti, postane lahko nevarno orožje proti manjšinam v takih mestih, kjer prebiva več strank ali narodnostij.

Navesti hočemo le nekatera glavna opravila okrajnih glavarstev, ki so torej izročena občinam z lastnim statutom. Taka opravila so:

1. Razglaševanje in izvrševanja zakonov in uradne oblasti sploh;
2. Nabiranje statističnih podatkov sploh in nadzorstvo vodstva matrik;
3. Pazglašanja ediktov deželnih volitev, potrjanje volilnih list in zakonitosti volilnega akta, in sestava volilne komisije;
4. Istotako važno sodelovanje na državno-zbornskih volitvah;
5. Skrb za javni mir, varnost in red v okraju in posebno vodstvo vseh javnih varnostnih naprav c. kr. žendarmerije;
6. Podeljevanje obrtnih dovoljenj, nadzorovanje obrti, obrtnih zadrug, kaznovanje prestopkov v obrtnjakihih stvarih itd.;
7. Obskrbovanje zdravstvenih in zdravstvenopolicijskih stvari;

Njegova prevzvišenost, gospod vladni predstojnik, je blagovolil vsprejeti moje udano povabilo, da njega mladi gospod grof pride o bodočih praznikih na moje posestvo v L. Diven kraj“.

„Poznan mi je. Krasen“, odgovoril je Lovro in senca mu je legla na čelo.

„Jeli-te? Krasen. Veseli me, da mi to pritrjujete tudi vi, kakor znan poznavalec krasote. Nadejam se za trdno, da preživimo tam veselih dnij“.

„Lepa vam hvala že v naprej“.

„Ali, ko se je najino poznanstvo tako srečno zasnovo, dovolite, da je popolnim, da vas predstavim svoji gospej. Tudi ona posebno ljubi umetnost“.

„Bode mi v veliko čast. Prosim vas za to, gospod predstojnik“.

Uradnik je prijel Lovra za roko, da ga odvede v drugi salon. Na pragu se je ustavil Lovro. Predstojnik je čutil, kako se Lovro tresce.

„Kaj vam je?“ je vprašal predstojnik.

„Nič“, je odgovoril Lovro, „izvolite me predstaviti“.

V kotu salona, na mehkem naslonjaču, pokrite s svilenim pogrinjalom, je sedela bujna, plavalasa črnooka gospa. Koketno je spustila lepo glavo na naslon sedeža, hladé si bele prsi s pihaljko. Okolo nje se je vrtelo nekoliko uradnikov

8. Sodelovanje v zemljiško-kulturnih stvarih;
9. Sodelovanje v vojaških zadevah;
10. Sodelovanje pri ljudskem štetju in kaznovanje prestopkov proti zakonu o ljudskem štetju;
11. Sodelovanje pri iztirjevanju davkov itd.

Sploh je okrajno glavarstvo politična oblast prve stopinje v vseh upravnih poslih, ki niso izrečno pridržani drugim oblastim in javnim organom. Jako važna oblast je še izvrševalna pravica in kazenska pravica okrajnih glavarstev, oziroma mest z lastnimi statuti, o političkih prestopkih.

Kar je navedeno tukaj gledé delokroga okrajnih glavarstev, je le pevrčna slika tega delokroga ter smo tu omenili le najvažniša vsakdanja opravila, spadajoča v tak delokrog.

A že iz te slike predstavljate si lahko, častiti zborovalci, kako moč izvršuje tržaški magistrat v imenu države in koliko bi zgubil magistrat na svojej moči, ako se ustanovi okrajno glavarstvo za okolico.

Seveda okolica ni še dosegla vsega, ako doseže okrajno glavarstvo; za sedaj pa bi bila že to velika pridobitev.

To dosežete gotovo, ako soglasno sprejmete Vi in za vami vsa okolica resolucijo, katero vam predlaga odbor političnega društva „Edinost“. Soglasni želji okolice se vlada ne bode dolgo upirala. Ako bi še nadalje hoteli govoriti o potrebi ustanovitve okrajnega glavarstva za okolico, nosili bi le vodo v — morje! Naloga moja je bila le ta, da vam razjasnim pomen in dalekosežnost osnutja okrajnega glavarstva za okolico.

Okoličani, pomagajte si sami in Bog Vam pomore! Pokažite, da ste politično zreli možje, ki ne odnehajo in konečna zmaga bode vaša.

V tej nadi kličem vam, zbrani zborovalci, obžalujoč, da me važna opravila danes zadržujejo izven Trsta ter da merem le v duhu prisustvovati zborovanju: Živela zavedna in nezavisna okolica tržaška!

Dr. Gustav Gregorin.

Ke je g. Cotič završil čitanje, jeli so zborovalci ploskati navdušeno. (Pride še.)

v črnem fraku in nekoliko oficirjev v beli uniformi.

„Gospod Lovro N., učenjak in gouverneur mladega gospoda grofa! — Meja gospa, Malvina rojena plemenita L.“ predstavil je predstojnik Lovra svoji gospej. „No, gospodine filozof“, nadaljeval je skozi nos, „sedaj prepuiščam svojo gospo vaši pozornosti. Naakakajte živa, delajte jej „cour“ po volji. To naj jej bode v kazen za nesrečno migreno. Plesati moram četvorko se svetovalke M., glejte, godba je že pričela. Adieu, m' amie! Adieu monsieur le gouverneur!“ In zdrnil je mladi predstojnik po gladkem podu.

V prvi hip, ko je zazrla Lovra, stresla se je Malvina kakor list v večernem vetru. Potem je povzdignila oči ter se poklonila dostojanstveno. Lovro je prebledel kakor smrt in za trenotek je ostal nem.

„Milostiva gospa“, utaknil se je mlad poročnik, „napravite me naj srečnejega človeka, plešite z menoj četvorko!“

„Hvala, me boli glava“, odgovorila je predstojnica na kratko.

„Torej sans pardon“, priskočil je golobrad praktikant sodišča.

„Sans pardon“, je završila Malvina. (Pride še.)

PODLISTEK.

15

Prijatelj Lovro.

Črtica po resnici. — Spisal August Šenoa. Preval 6—1.

Nekega večera je bil „thé dansant“ v dvoranih predsednikovih. Zbralo se je lepo društvo, no, po velikem delu birokratiško, torej nekako otrpnelo. Tudi Lovro, udeležujoči se na tej zabavi, je gledal na to midsobno klanjanje. Ko se je oglasil predsednik, da vrše nekoliko dovtipov, nasmehnilo se je vse društvo po svoji dolžnosti in postalo živahnejši za trenotek. A ko je predsednik prijateljski stisnil roko Lovru, navstalo je šepetanje in gospoda so jeli obletavati Lovra. Hkrati se je pojavil pred njim mlad, jako nacifran gospodič. Poklonivši se na lahno, predstavil se je, govore skozi nos: „Ferdinand N., okrajni predstojnik“.

„Čast mi je posebna“ odgovoril je Lovro ravnedušno.

„Oprostite mi drznost mojo, velespoštovani gospod“, je nadaljeval predstojnik igraje se s svojimi naočniki, „toda hotel sem vsakako priti do te sreče, da se seznanim z vami prej, nego vas pozdravim v svoji hiši“.

„V vaši hiši?“

„Ah, ali ne veste? Tem bolje. Superbe.“

Na korist posojilnicam.

Dne 16. oktobra t. l. je v poslanski zbornici poslanec dr. Šusteršič stavil nastopni nujni predlog: „C. k. vlada se pozivlje nujno, da poskrbi primernem potom, da se gibanje kreditnih zadrug ne bode oviralo po tesnosretni praksi sodišč.“ Zastopnik vlade, ministerijalni svetnik baron Call, je izjavil na to, da vlada bode rada povspeševala prizadevanja zadrug sploh in Reiffelsovnih blazajn še posebej in da vlada nima nič zoper nujno razpravo o predlogu dra. Šusteršiča.

Za zastopnikom vlade se je prvi oglasil za besedo g. poslanec dr. Laginja in spregovoril nastopno:

„Visoka zbornica! Najprej mi bodi dovoljeno, da izrazim svoje veliko veselje na tem, da se je naš najmlajši tovariš in sorojak predstavil zbornici v svojem materinem jeziku, ki je tudi naš jezik. (Pohvala.) Nadalje bodi mi dovoljena opazka do onih gospodov visoke zbornice, ki so z vsiklki „završite“ spremljali ta del govora omenjenega velespoštovanega poslanca.

Ti vsiklki so došli prezgodaj. Po mojem mnenju bi mogli isti priti v rabo v tej visoki zbornici še-le v onem trenutku, ko mi Slovani, posebno pa mi Slovenci in Hrvatje, prenehamo govoriti nemški. (Živahna pohvala in ploskanje.) Prosim, da si zapomnite to.

Kar se dostaje predmeta samega, sem jaz polnim prepričanjem za predlog poslanca Šusteršiča in za nujno razpravo o istem, in sicer iz vzrokov, ki so se mi usilili iz lastne skušnje v deželi, katero je omejal tudi on sam.

Kakor velespoštovani gospod poslanec, tako sem tudi jaz dobil od posojilnice v Kopru pritožbo o istem predmetu, s prošnjo, da se potegnem za stvar kakor poslanec, in če to ne bi šlo, pa kakor odvetnik. (Klici: To je stopnjevanje!) Seveda, ko gre za take institucije, smo mi, če tudi ubogi ljudje, vendar pripravljani, da vršimo svojo dolžnost najprej kakor poslanci in potem kakor odvetniki.

Posojilnica v Kopru je zadruga, zasnovana na temelju zakona od 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 in vpisana v register zadrug na temelju odloka trgovskega in pomorskega sodišča od 6. junija 1884. Dosedaj še nikdar ni prišlo na misel ni politiški oblasti, ki nadzoruje taka društva, ni sodni oblasti, da bi karsibodi prigovarjala pravilam te zadruge. Letos pa, po dvanajsetnem obstanku te zadruge, blagoslovenem za okolico kopersko, je prišlo trgovsko in pomorsko sodišče z odlokom od 18. septembra 1896 št. 17611 do tega, da je omenjeni zadrugi izdalo nastopno rešitev na prošnjo za vknjiženje novoizvoljenega načelstva:

„Št. 17611. Sklicuje se na pomisleke, navedene v noti c. kr. namestništva v Trstu 12. septembra 1896 št. 16883 I, katerim pomislekom pritrjuje popolnoma tudi c. k. trgovsko in pomorsko sodišče, ker odgovarjajo zakonu, nalaga se potom pošte zadrugi „Posojilnica in hranilnica v Kopru, vknjižena zadruga z neomejenim poroštvom“, da takoj skliče izreden občni zbor zadružnikov, v ta namen, da sklene in spremeni statute v gorenjem smislu in da sklenjeno spremenitev prijavi tu sem po predpisu sodnega reda najdalje v 90 dneh.

O tem se obvešča c. kr. namestništvo v Trstu po navetu, danem v noti“.

Iz tega odloka je razvidno najprej, da je sodna oblast to ulogo brez sodelovanja in brez prošnje od strani zadruge doposlala politiški deželni oblasti, da le-ta, najbrže na temelju prejšnjega sporazumljenja, poreče svojo, da-li je vknjižiti ali ne novoizvoljene člene načelništva. Mesto da bi bilo trgovsko in pomorsko sodišče upisalo prijavljene nove člene načelništva, kakor mu je bila dolžnost, doposlalo je zadrugi prečitani odlok, v katerem se ne nalaga nič manje, kakor sprememba pravil v smislu, kakor je namestništvo označilo svoje stališče v noti od 12. septembra 1896 št. 16883 I, doposlani trgovskemu in pomorskemu sodišču. V tej noti je rečeno, da po določilu §. 6 pravil posojilnice v Kopru se smejo vsprejemati hranilne uloge tudi od nezadružnikov, kar je seveda res. V pravilih res ni rečeno, da se hranilne uloge smejo vsprejemati le od zadružnikov.

Kakor rečeno, to določilo je veljalo 12 let, ne da bi se bil kdo spodtkikal na tem. Potem je rečeno nadalje, da je bilo določeno v členu 15.

pravil zadruge, da, ako dotični dolžnik zaostane s plačilom, je potem upotrebiti takozvano zasebno ali izvensodniško eksekucijo po ministerijalni naredbi od 28. junija 1865 — to je slabo navedeno, glasiti se mora 28. oktobra —, slednjič, da po istem členu sme zadruga dajati posojila na dragocenosti. To je vse res in zadruga je vsprejela vsa ta določila v svoja pravila.

Sedaj pa sta c. k. namestništvo v Trstu in trgovsko in obrtno sodišče, ki je izvršilo prvo vknjiženje, in je torej s tem pripoznalo pravila zakonitimi, še-le po dvanajstih letih prišla do spoznanja, da takih stvari baje ni smeti dovoljevati, da niso dopustne po zakonu.

Gospoda moja! Kakor gospod predgovornik tako tudi jaz ne morem preiskovati, v koliko se sporazumno vrši uradno postopanje njih ekscelenc načelnikov raznih oblasti v Trstu. (Posl. Biankini: To niso ekscelence!) Jeden vsaj je ekscelenc, drugi je blizu na tem, da postane. (Veselosť.)

Temu pa se ne dá oporekati, da je sodna oblast, proti pravici in zakonu in zapostavivši svojo lastno samostojnost, doposlala politiški oblasti ulogo zadruge v Kopru.

Istotako se ne dá oporekati, da je politiška oblast, ki nima nikake besede v tem, doposlala sodni oblasti nekaka navodila (Čujte! Čujte!) in da je sodna oblast takoj vsprejela ta navodila kakor utemeljena v zakonu ter je na podlagi istih naložila zadrugi spremembo pravil in predložene istih v določenem roku, mesto da bi bila vknjižila nove člene načelništva.

Sedaj pa mi bodi dovoljeno, da se čisto na kratko postavim po robu vzrokom namestništva — pravo za pravo ne navaja nikakih vzrokov — torej menenju namestništva v tem pogledu in sicer na temelju določil zakona.

(Zvršetak pride.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 27. oktobra 1896.

Državni zbor. Poslanska zbornica je večeraj nadaljevala razpravo o domovinskem zakonu. Vsprejeli so se §§. 6—10. V razpravi o §. 6. se je vladni zastopnik toplo zavzel za predlog večine, določujoči, da o rekurzih v zadevah domovinske pravice, ne odločajo avtonomne oblasti, ampak politične. V tem zmislu je bil tudi vsprejet ta §. Se svojega tržaško-slovenskega stališča moramo pozdraviti zadovoljnostjo, da se je zgodilo tako. Za nas bi bil to grozen udarec, da se je odločitev prepustila avtonomni oblasti, mi tržaški Slovenci bi ostali večni brezdomovinci v Trstu in bi bila vsa ta prememba povsem iluzorična za nas. Istotako moramo odobriti, da se ne bode določala nikaka pristojbina za pridobitev domovinske pravice. Kajti, ako bi občina smela določati tako pristojbino, pri nas v Trstu bi bila gotovo tako visoka, da bi je večina naših ljudi ne mogla plačevati.

Deželnozbornske volitve na Moravskem. Včeraj so volile kmečke občine. Izvoljenih je 13 ukupnih kandidatov čeških strank, 3 Mladočehi, 5 čeških klerikalcev, 2 Staročeha, 1 ukupen kandidat Nemcev, 3 nemški nacionalci, 2 nemška neprednjaka, 1 kandidat kmečke stranke nemške in 1 krščanski socialist.

Kompromis v veleposestvu na Nižje-Avstrijskem. Znano je, da se trudi grof Badeni, da bi nekako spojil vse veleposestvo na glede na politiško mišljenje. V tem zmislu se trudi vlada za kompromise v veleposestvu raznih pokrajin. Na Gorenjem Avstrijskem se je posrečil poskus, toda liberalna stranka je stavila pogoj, da dogovor velja le v tem slučaju, ako se sklene jednak kompromis tudi v veleposestvu Nižjeavstrijskem. Nemskoliberalna stranka je vsled tega delala na vse kripelje, da ne pride do kompromisa v tej pokrajini, in res je bilo videti, kakor da ta pritisk doseže svoj namen. Ali bodisi, da je vladni upliv pritiskal še bolj, bodisi da so se liberalni veleposestniki naveličali židovskega jarma, istina je le ta, da se je sklenil kompromis, in s tem je menda pokopana liberalna večina v dešelnem zboru Nižjeavstrijskem. „Neue Freie Presse“ se silno ljuti seveda, ko vidi, kako pada list za listom z drevesa nekdanje židovsko-liberalne slave.

Volilno gibanje na Ogerskem. Minole nedelje je bilo zopet krvavih izgredov na vseh koncih in krajih. Oficijozna poročila trde, da vse te izgrede provzročila klerikalna stranka. Seveda —

dobro, da se poznamo. O te nedolžne, s košutovimi veleizdajniki združene židovsko-liberalne ovčice! Ako se je kje oglasil protoliberallec in se potegnul — kakor mu dopušča zakon — za svojega kandidata in so vsled tega dvignili svoje pesti nasilni liberalci, je seveda kakor pribito, da so izgredne provzročili klerikalci. Pa je tudi res: molči naj, kdor noče plavati z veliko reko! Kako bi mogli drugače govoriti o svobodi na Madjarskem!

Z ozirom na obilico izgredov so poslali vojakov na Ogersko iz Brna, Lvova in Opave.

Po poroki. Princ in princesa Neapeljska sta položila predvčerajšnjem v Pantheonu krasen venec iz svežih cvetic na rakev kralja Viktorija Emanuela II. Vsprejeli so ju naučni minister Giannurco, prefekt rimski in drugi viši uradniki. Popoldne so kralj, kraljica, kraljevič in soproga vsprejemali sindake raznih mest Italije. Predstavljal jih je ministerski predsednik Rudini. Sindak mesta Rima, knez Ruspoli, izrekel je „dobrodošla“ princesi Neapeljski ter željo, da bi bil zakon srečen in da bi bil blagoslov Božji na dinastiji. Zatem je bil vsprejem mestnega zastopa rimskega in pa deputacije mednarodne zaveze umetnikov. — Avstro-Ogerski in nemški odposlanec sta izročila v Kvirinalu kralju Umberto čestitveni pismi svojih vladarjev.

Včeraj je princesa Jelena vsprejemala dame, odlikovane redom Annunziata in soproge dvornih dostojanstvenikov. Zvečer je bila sijajna bakljada novoporočencema na čast. V sprevodu so bili vojaki in členi raznih društev, vsega kakih 1300 oseb, ki so nosile baklje, transparente z napisi itd. Sprevod se je pomikal mimo kvirinala. Godbe so svirale kraljevsko koračnico in črnogorsko himno. V sprevodu je bilo šest skupin v starodavnih rimskih nošah. Členi kraljevske rodbine in črnogorski prišli so gledali bakljado z balkonov kvirinala. Mnoci, ki je bila zbrana na trgu, je navdušenimi klici dajala duška svojemu veselju. Pozneje je bil v Kvirinalu gala-obeđ, kojemu so prisostvovali diplomati, deputacije parlamenta, ministri in načelniki oblastnih. (Iz tržaških listov sem posnel, da so te dni v Rimu kričali tudi — živio! Kako se preminjajo časi in ljudje žnjimi! Samo to se bojim, da se kolovodje naših avstrijskih Lahov nikdar ne spremene. Vsaj na boljo stran ne, na slabšo pa utegne še iti. Stavec.)

Različne vesti.

Nj. Vis. nadvojvodinja Marija Tereza v Trstu. Nj. c. in kr. Visokost nadvojvodina Marija Tereza, soproga nadvojvode Karla Štefana, je dospela iz Lošinja v Trst, da obišče svojo hčer, ki je v tukajšnjem kolegiju Nôtre Dame de Slon. Nadvojvodinja se je nastanila v hôtelu Delorme. V šolskem zavodu se je mudila visoka gospa kaki 2 uri, zatem se je vrnila v hôtél.

Dar prem. škofu tržaškemu. Členi mestnega odbora, ki se je bil svoječasno osnoval za vsprejem novoimenovanega škofa, so obiskali minolo nedeljo, na čelu jim baron Alber, prem. škofa msgr. Šterka v škofijski palači. V imenu odbora je izročil baron Alber milemu pastirju jako umetno izdelano podobo žalostne Matere Božje. Monsignor se je zahvalil ganjen toplimi besedami na krasnem darilu, zagotovivši, da je hoče hraniti v škofijski kapelici v veden spomin.

Mestni svet tržaški bode imel v četrtek, dne 29. t. m. svojo XXVI. javno sejo. Na dnevnem redu je 17 toček; med temi poročilo odseka za preskrbjevanje vode o vodovodnem načrtu inženirjev P. in R. Schmik in pa predlog delegacije gledé zgradbe justične palača v Trstu.

Po istrski! Včeraj so se vršile občinske volitve v Umagu, okraja poreškega. Da ne bomo govorili na dolgo, povemo za danes le toliko, da se vršile — po istrski! Vse one volilce, ki ne soglašajo se stranko Defranceschija, postavili so pred alternativo: Ali volite z nami, ali pa pojdite domov! Ker „z nami“ niso hoteli voliti, po prepričanju jih pa niso pustili voliti, jim seveda ni preostajalo drugega, nego iti domov se zavestjo, da je v nas še takih krajev, kjer samostojno misleči državljani ne more vršiti svojega državlanskega prava. Zoper volitev se seveda uloži utok.

Volilne listine za občinske volitve v Trstu. Mestni magistrat tržaški objavlja, kakor smo že sporočili, da bodo volilne listine za prihodnje občinske volitve izložene vsakomur na javni ogled

od današnjega dne, 27. t. m., do dne 7. decembra t. l., to je šest tednov in sicer vsak dan od 9. ure zjutraj do 2. pop. v II. nadstropju občinske palače, soba št. 12. V teh listinah so vpisani vsi oni, ki imajo v smislu mestnega statuta aktivno volilno pravico v mestu in okolici. Pripomnje ali pritožbe zaradi morebitnih pogrškov ali izpuščenj treba je uložiti v predpisani obliki tekom prvih 14 dni, to je do vključno 9. novembra. Mestni magistrat razsodi pravočasno o teh reklamacijah in izvede one popravke, ki so utemeljeni v zakonu. Ako pa bi se odrekel zahtevani popravek, dovoljeno je pritožiti se tekom treh dni na mestni svet. Zadnjih 14 dni pred volitvijo ni dovoljena več nikakoršna sprememba na volilnih listinah.

Da bode ogledavanje volilcem priročajše, bodo volilne listine izložene razven na občinski palači tudi na borzi, v Tergesteju in drugih javnih krajih, kakor bodo tudi na razpologu pri načelnikih mestnih in okoličanskih okrajev, poleg vaških načelnikov (capovilla), poleg šolskih voditeljev in župnikov vasij okolice.

O tej priliki se obračamo do slovenskih volilcev v mestu in po okolici, da se prepričajo o pravem času, dali so vpisani v liste ali ne. Politično društvo je preskrbelo, da se bodo ulagale reklamacije brez sitnosti in stroškov za dotičnike. Natančneje v prihodnjem izdanju.

Doneski moške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. G. Levičar je daroval 1 krono, Nekdo za kazen 60 stot. Na Proseku se je nabralo 4 Kr. 22 st. Iz Ljubljane so doposlali bivši žrtvovalci za „Narodni dom“, ker brez frakov se niso mogli udeležiti otvoritve, 7 kron. — O priliki slovesa barkovljanskega višnjega poročnika g. G. Škabarja, so nabrali v barkovljanskem portu, na predlog komunskega trobca, z vinom in sardinami kontumancirani prijatelji, 4 krone 54 st., od katerih je daroval 2 kroni sam naš vrli „Pepič“. Ob isti priliki skupilo se je za ostali „krajec“, prodan na dražbi 70 stot., skupaj torej 5 kron 24 stot., g. Ivan Mankoč je daroval zaslužek na kvartah na zadnjem jour fiksni čitalniškem 15 kron 40 stot., ostali igralci so pa dobili še 4 krone 60 stot., skupaj torej 20 kron. Družestna gospica Zofka Zornikova je nabrala s pomočjo ljubeznive gospice Karle Nussdorferjeve na plesnem venčku „Tržaškega Sokola“ 5 kron in 40 stot. O priliki narodnega shoda na Proseku se je nabralo 8 kron 28 stot.

O dogodkih v Buzetu povodom prihoda grofa Badenija nam piše gosp. Fran Flego, bivši župan: Jaz sem bil ves čas na postaji. Zatrditi moram, da ni res, da bi bili Hrvati strahovali Busečane in njih glasbo. Ni res, da so jih prisilili zapustiti postajo. Res pa je, da je bil prepir med jedno in drugo stranko, ker so Busečani se svojo glasbo hoteli biti na prvem mestu.

Ni res, da so bili Busečani prisiljeni zapustiti postajo. Ako bi bilo to res, potem ne bi bil mogel ostati tam dr. Sandrin z nekojimi drugimi tovariši in jedno žensko. Trditev, da je bilo nasilstva od hrvatske strani, se mi vidi le poskus od te ali one strani, da bi brez potrebe branili jedno stranko in da bi zvalili vso krivdo le na nedolžne Hrvate.

Splošno je pripoznano — tudi okr. glavarstvo pripoznava to —, da je bilo v italijanski stranki vinjenih fantov. Kakor je okrajno glavarstvo reklo, da so napade na kapelana od italijanske strani povzročili le nekateri „vinjeni“, tako bi bilo povedalo lahko, da so bili vinjeni tudi nekateri Hrvati, došli s semnja „sobotina“ in ki so čakali na dohod prvega svetovalca krone in da so se le-ti prepirali z Italijani. Za svojo osebo sem pa prepričan, da pristaši Italijanov niso prišli na kolodvor toliko radi tega, da pozdravijo grofa Badenija, ampak, ker jim je bila obljubljena — pijača.

Na ta način se nekako pomiljujejo oni „vinjeni buzetki fantje“. Ali meni se zdi — ako sodimo tako — da so ti „fantje“ vedno vinjeni, kajti oni insultirajo neprestano duhovnike, občinske uradnike, učitelje hrvatske šole in druge poštene ljudi. Niti hrvatskim otrokom ne dajo miru, ko so isti na potu v šolo.

Uverjen sem, da bi tudi sam okrajni glavar v Koprnu drugače sodil o dogodku, da je bil onega večera sam na postaji, in sem uverjen, da ni točno obveščen.

Tempi passati, o signori! Svojedobno smo bili javili tudi mi, da je trgovinska zbornica rovinjska odklonila neki službeni dopis, došel je od trgovinske zbornice v Zagrebu, in to samo zato, ker je bil ta dopis sestavljen v hrvatskem jeziku. S tem se je zagrejšila proti jasnemu besedilu zakona in proti najelementarnejšemu pravilu dostojnosti. Takega čina ni možno ožigosati dovolj ostro. Na vse zadnje pa tega tudi treba ni, kajti že to dejstvo samo priča, na kolih nizki stopinji kulture stoje nekateri italijanski, namišljeni kulturonošci, ki so v svoji strastni krivičnosti izgubili poslednjo iskro človeških ozirov. No, to pot so se grdo urezali rovinjski pretiranci, kajti morali so — naj se nam blagohotno oprostijo ta nelepa beseda — polizati ono, kar so vrgli iz sebe.

Trgovinska zbornica v Zagrebu, ki poleg dolžnosti svojega poklica zvesto služi narodu svojemu, dvignila se je odločno v obrambo narodnega prava ter je storila potrebne korake pri tržaški vladi, da je rovinjska zbornica morala ne le vsprejeti oni dopis, ampak ga tudi pokorno rešiti službeno uljudnostjo.

Nočemo preiskovati, kako je bilo gospodi rovinjski, ko so morali pogoltniti zavrženo trdo kost, ampak hočemo obrniti pozornost naših rojakov — tako piše „Naša Sloga“ ozirom na gornji slučaj — na ukrotene in razorožene „junake“ rovinjske. **Tempi passati, o signori!** Solnce pravice se prikazuje tudi pred naša vrata! Postopanje trgovinske zbornice pa bodi v lep izgled rojakom širom domovine, kako treba ob vsaki priliki braniti narodne svetinje; kajti odločna obramba mora dovesti do cilja tim preje, ako ima svojo zaščobo v zakonu. Ob tej priliki si ne moremo kaj, da ne bi pripomnili kako neizmerno žalostno je, ako se v ustavni deželi, kjer obstoji narodnostni zakon, morajo pripadniki katerega naroda tako rekoč oboževati se silo, da priboré spoštovanje najelementarnejšemu pravu svojemu, svojemu jeziku; a to je tem odurneje, ako pomislimo, da je to jezik ogromne večine naroda! — Ta slučaj je jako značilen za naše odnose, a mi se nadejamo, da ga naši poslanci spravijo v parlament na Dunaju, da izvedo daleč na široko, kaj se dogaja in ne dogaja pri nas.

Telovadec „Tržaškega Sokola“ se naznanja, da se telovadba zopet prične po praznikih, ker je dovršiti nekaj poprav v telovadnici.

Iz Rojana nam pišejo: Gospod urednik! Morda se še spominjate, da je pevsko društvo „Zarja“ na svojem občnem zboru sklenilo resolucijo, v kateri je izrazilo svoje želje in zahteve glede cerkvenega petja. Resolucija se je takoj doposlala veleč. gosp. župniku. Od takrat je minulo že dva meseca, a odgovora nismo dobili nikakega od veleč. g. župnika. Mi smo se čudili temu, ker si nismo mislili, da bi bil gosp. župnik tako brezobziren. Razmišljali smo, kje neki je vzrok molku g. župnika? Sedaj se ne čudimo več. Na razpravi te dni je priznal gosp. župnik, da ne zna slovenski. Mislimo moramo torej, da ni odgovoril zato, ker ni razumel naše slovenske resolucije. Gospodu župniku se torej ne čudimo, ker nam ni odgovoril, pač pa se čudimo onim, ki so za slovensko župnijo imenovali župnika, ki ne zna slovensko, a g. župniku se tudi čudimo, kako je mogel prevzeti vodstvo ovdic, katerih ne razume.

Gosp. župnik je rekel minole nedelje, da ga sovražimo mi Rojančini. To ni tako, gospod župnik. Mi vas ne sovražimo, ampak razumemo se n e. In to je res slabo in obžalovanja vredno.

Dar princu Neapeljskemu. Posebni odbor cetinjskih meščanov, ki se je bil zasnova, da pokloni princu Neapeljskemu kak dar v spomin, izbral je v ta namen Gregovičovo sliko „Crnogorac na straži“. — Slika je v lepem okvirju od masivne orehovine, umetniško izrezljane ter ima primeren napis. Slika izroči princu deputacija meščanov.

Crnogora o poroki princeze Jelene. Dan poroke princeze Jelene v Rimu je bil praznik za črnogorske prestolnice. Povsodi so bile zastave, povsodi vesela množica, ki je petjem in streljanjem proslavljala dogodek. Zjutraj je bila slovesna služba bošja, katere se se udeležili kneginja Milena, princesi Ksenija in Vera ter princ Danilo in Peter. Potem je bila parada in slednjič vsprejem v konaku. Po vsej kneževini je ljudstvo slavilo ta dan petjem, rajanjem in streljanjem. Množica ljudstva se je zbrala pred konakom ter priredila ovacijo s vakliki:

Živela Italija! Živio Umberto! Živela Jelena! Živeli Petroviči! — Italijanski kraj in krajica sta odposlala presrečni bizojavki kneginji Mileni in princu Danilu, priobčujoči završene poroke. Kraljica izraža v teh brzojavkah željo, da bi kneginja Milena skoro obiskala Italijo. Novoporočenca sta prosila mater, oziroma taščo, kneginjo Mileno, nje blagoslova.

Prvi profesor, rodem Bošnjak. V hrvatski književnosti slavnoznanec pesnik „Tugomir Hrvat Bošnjak“ (dr. Alaupović) je položil te dni v Zagrebu sijajnim uspehom izpite za profesuro. Dr. Alaupović je obiskoval in završil gimnazij v Travniku in Sarajevu, na dunajskem vseučilišču pa je bil promoviran doktorjem modroslovja.

Nagla smrt. Minolo nedeljo predpoludne sta našla dva gospoda, idoča po stezi ki vodi iz Barkovelj na Kontovelj, poleg steze ležečega stokajočega moža, kateremu se je videl na licu pečat smrti. Obvestila sta urno o tem okrajnega zdravnika, ki je pehitel na lice mesta. Zdravnik se je osvedočil, da bode z možem skoro pri kraju. Da mu uekoliko obudi ugasujoče življenje, storil mu je zdravnik par injekcij ter ga dal urno prepeljati v mestno bolnišnico. Tam je nesrečnež kmalu izdahnul svojo dušo.

Pokojni je bil 58letni načelnik težakov Ivan Mramor, v delavskih krogih slovenskih jako dobro znana oseba. Mramor je služil okolu 22 let tvrdki Macerata. Kazal se je vedno poštenega in delavnega, ter je pošteno preživljal sebe in svoje tri, že prilično dorasle otroke. To poletje, povodom nekega izleta v tržaško okolico, pa je mož po nesreči padel in si zlomil levo nogo. Noga mu še ni popolnoma ozdravela in sosebno o vlažnem vremenu mučile so ga velike bolečine. Razven tega ga je trpinčila še druga bolezen, takó, da je bil mož poslednje dni jako pobit.

Najden utopljenec. Včeraj na vse zgodaj sta našla dva ribiča blizu pomola Sv. Karla plavajoče truplo utopljenega možkega. Velikim tudom sta je spravila na obrežje. Zdravnik z zdravniške postaje je konstatoval, da je bilo truplo že kakih 10 dni v vodi, kajti bilo je že prilično gnilo. Lice se ribe tako razjedle, da utopljenca ni bilo možno spoznati. Po laseh soditi je imel kakih 45 do 50 let, po obleki pa je bil brčkone ogljar. Truplo so prepeljali v mrtvašnico pri sv. Justu. — Kakor čujemo, spoznali so v utopljenecu 57letnega voznika Ivana Tibau-va iz Trsta, pristojnega v Ljubljano, oženjenega, očeta dveh otrok, stannjočega v ulici S. Francesco 15. Mož se je brčkone utopil svojevoljno, kajti mešalo se mu je v glavi.

Tedenska statistika tržaška. V tednu od 11. do 17. t. m. rodilo se je v tržaški občini 59 zakonskih otrok (23 možkih, 36 ženskih) in 17 nezakonskih (9 možkih, 8 ženskih). Razven teh jih je bilo 5 mrtvorojenih. — V isti dobi je umrlo 63 oseb (33 možkih, 30 ženskih). V razmerju na število prebivalstva, računano na 161.886 ljudi, ne-
vštevši vojaštva, pride 20-16 mrličev na vsakih 1000 duš, ako računamo povprečno umrljivost na leto na podlagi števila umrlih prejšnjega tedna. Zdravniški izkaz navaja med vzroki smrti: 1 slučaj ošpic, 3 sl. dávice, 1 sl. porodniške mrzlice 13 sl. jetike, 7 sl. vnetja sôpnih organov, 1 sl. kâpi, 1 sl. smrti po naključju itd.

Poleki v Budimpešti. Z Dunaja poročajo, da se vedno bolj množé v Budimpešti oznanjevalci bodočega in bližajočega se — poloma. Madjarski listi so sicer jako previdni in pokrivajo stanje stvari kolikor le možno; ali ljudje, ki prihajajo iz Budimpešte, poročajo, da je položaj od dne do dne tužnejši. Gotovo je, da je razstava pravo za pravo že prenehala, in ves nje sedanji obstanek je počasno umiranje. Paviljoni so prazni, že napovedani koncerti in veselice se odpovedujejo hlastno — ker ni občinstva. Resnica je, da razstavo obiskujejo sedaj le še — eksekutorji. To je britka in grenka resnica. Danes že ni nikaka tajnost več, da je 8 velikih podjetij popolnoma uničenih in že sedaj računajo, da bode deficit z naša mnogo milijonov.

Vspreh narodopisne razstave v Pragi. Sklepni računi o lanski narodopisni razstavi v Pragi kažejo, da je imela ista nad 2 milijona obiskovalcev. Ako primerjamo torej vspeh lanske razstave v Pragi z vspehom letošnje v Budimpešti — ako pomislimo na dalje, da k razstavi v Pragi ni čisto nič pripomogla država in se je bilo celo boriti proti nenaklonje-

